

Fonetiikkaa
suomenopettajille

Mitä vokaalit ovat?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

Äänteet

Vokaalit

ilma kulkee vapaasti
ääntöväylässä

Konsonantit

ääntöväylässä on este tai supistuma,
joka muokkaa ilman kulkua

Vokaalien kuvaus kolmen piirteen avulla

1. *Kielen sijainti suussa pystysuunnassa:* suppeassa vokaalissa kieli on ylhäällä, jolloin tila kielen ja kitalaen välillä on pienempi. Väljässä vokaalissa kieli on alhaalla, jolloin tila kielen ja kitalaen välillä on suurempi.
2. *Kielen sijainti suussa pituussuunnassa:* onko kieli suun etu- vai takaosassa. Kielen asento jakaa vokaalit etu-, keski- ja takavokaaleihin.
3. *Huulten asento:* lavea (kuten vokaali [i]) tai pyöreä (kuten vokaali [o]).

Lisäksi ilman ulostulo: tuleeeko ilma vain suusta (oraalinen vokaali) vai suusta ja nenästä (nasaalinen vokaali).

Vokaalien kolme piirrettä

pyöreä

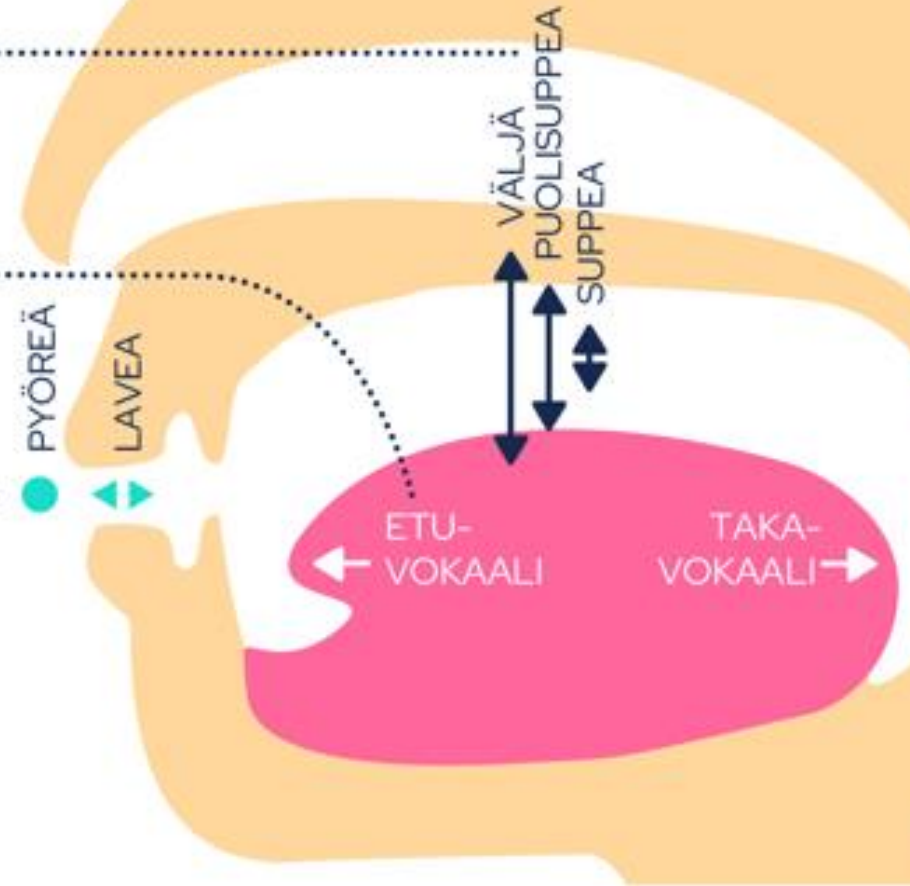

lavea

1. Kielen sijainti pystysuunnassa

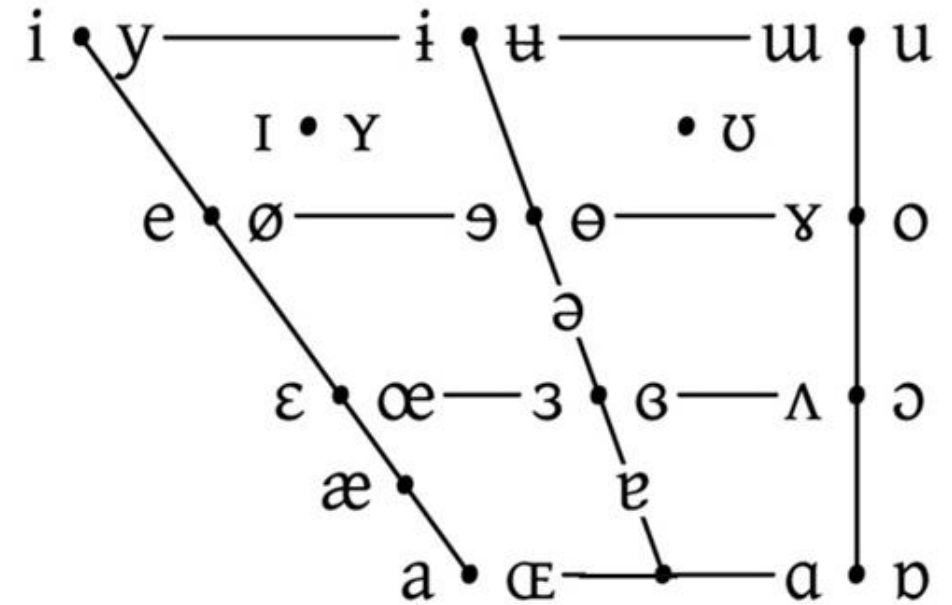
2. Kielen sijainti poikittaissuunnassa

3. Huulten asento

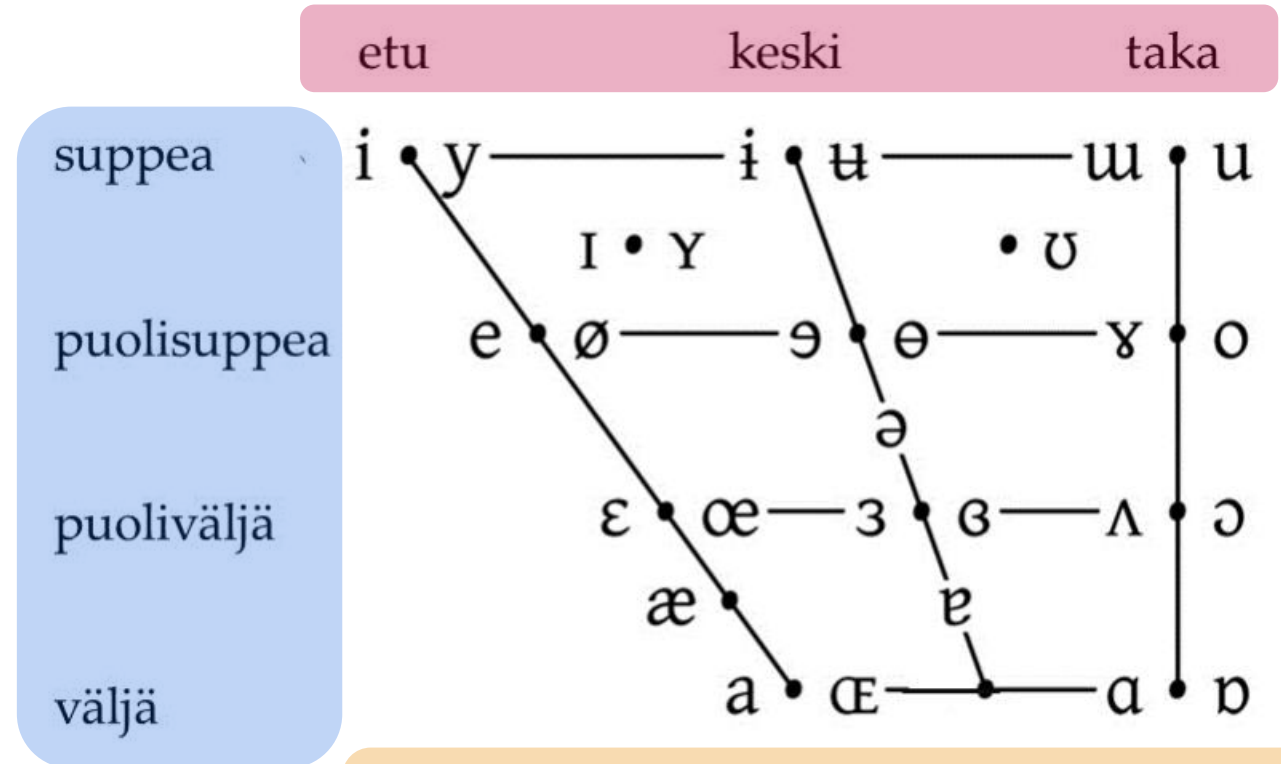
IPAn vokaalinelikulmio

- Puheen äänteitä voidaan havainnollistaa käyttämällä foneettista kirjoitusta.
- IPAn (ks. myös jaksoa IPA) vokaalinelikulmiosta löytyvät maailman kielissä käytetyt vokaalit.

Kielen ja huulten liikkeet näkyvät vokaalinelikulmiossa:

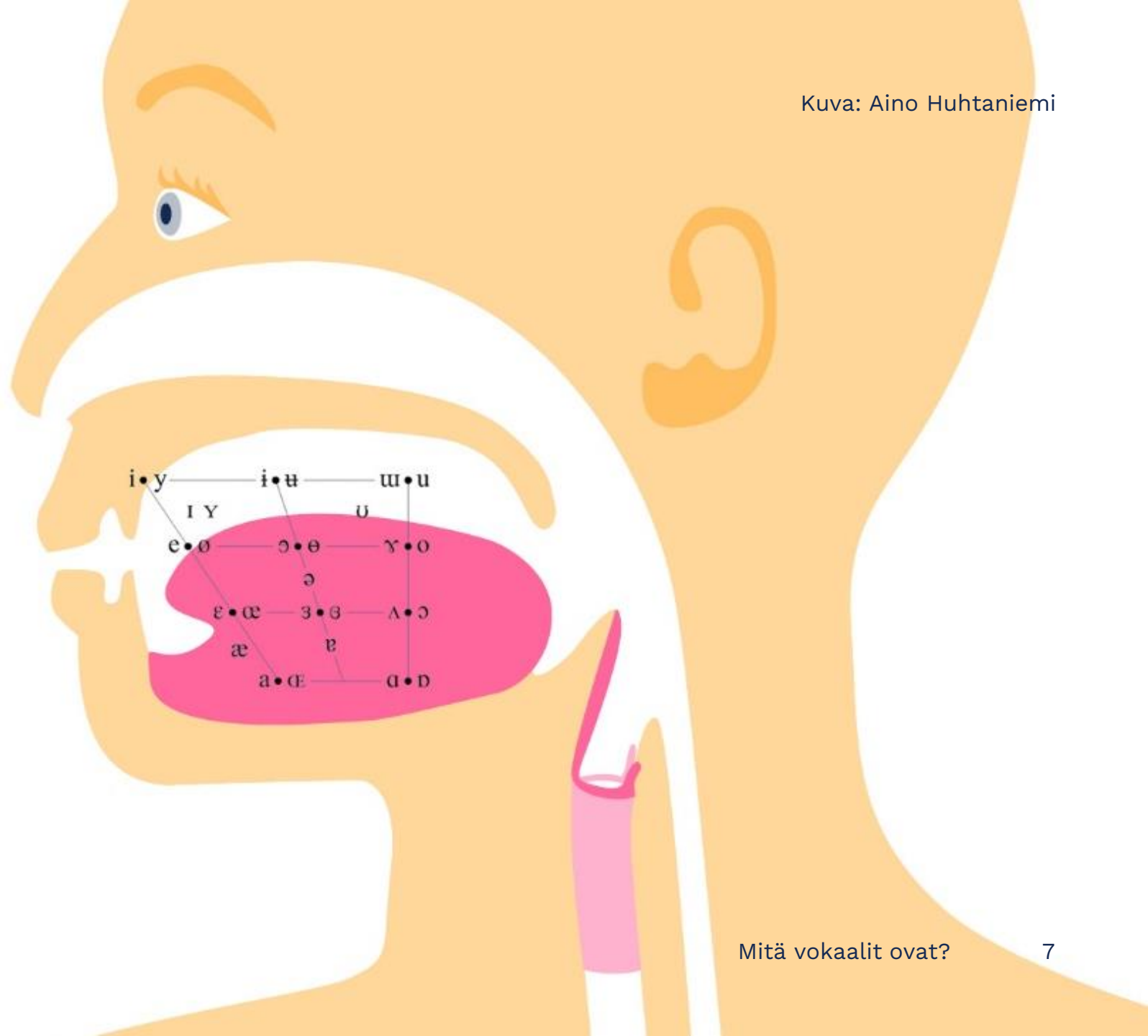
- Kielen sijainti etu-takasuunnassa
- Kielen sijainti ylä-alasuunnassa
- Huulten asento

Pisteen vasemmalla puolella lavea vokaali, oikealla puolella pyöreä vokaali.

Kielen ja huulten liikkeet kuvassa

Kuva: Aino Huhtaniemi

Vokaalien nimeäminen

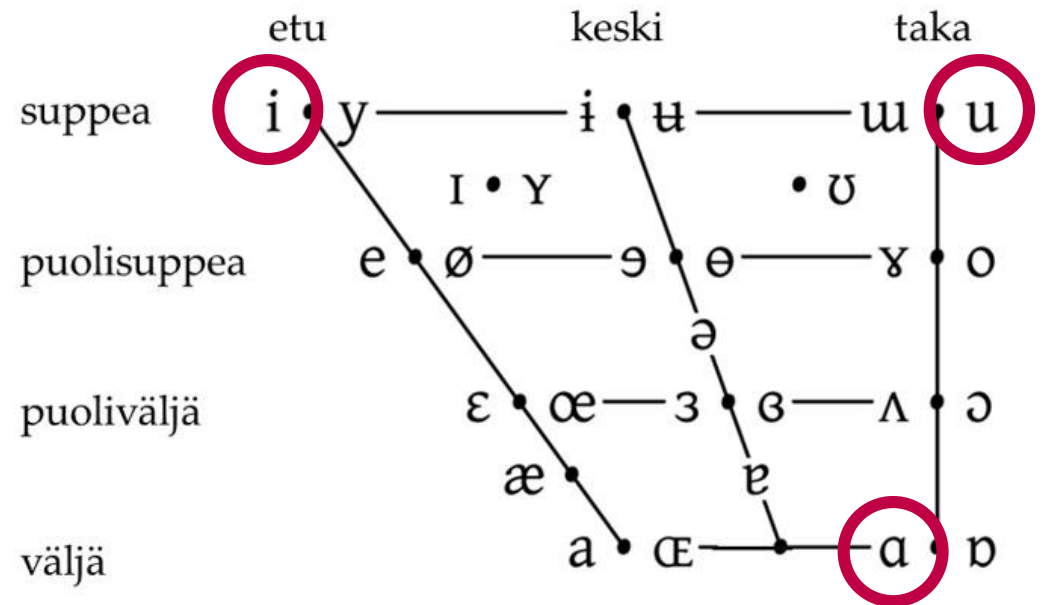
Jokainen vokaali voidaan nimetä näiden kolmen piirteen avulla:

Esim.

[i] on lavea suppea etuvokaali

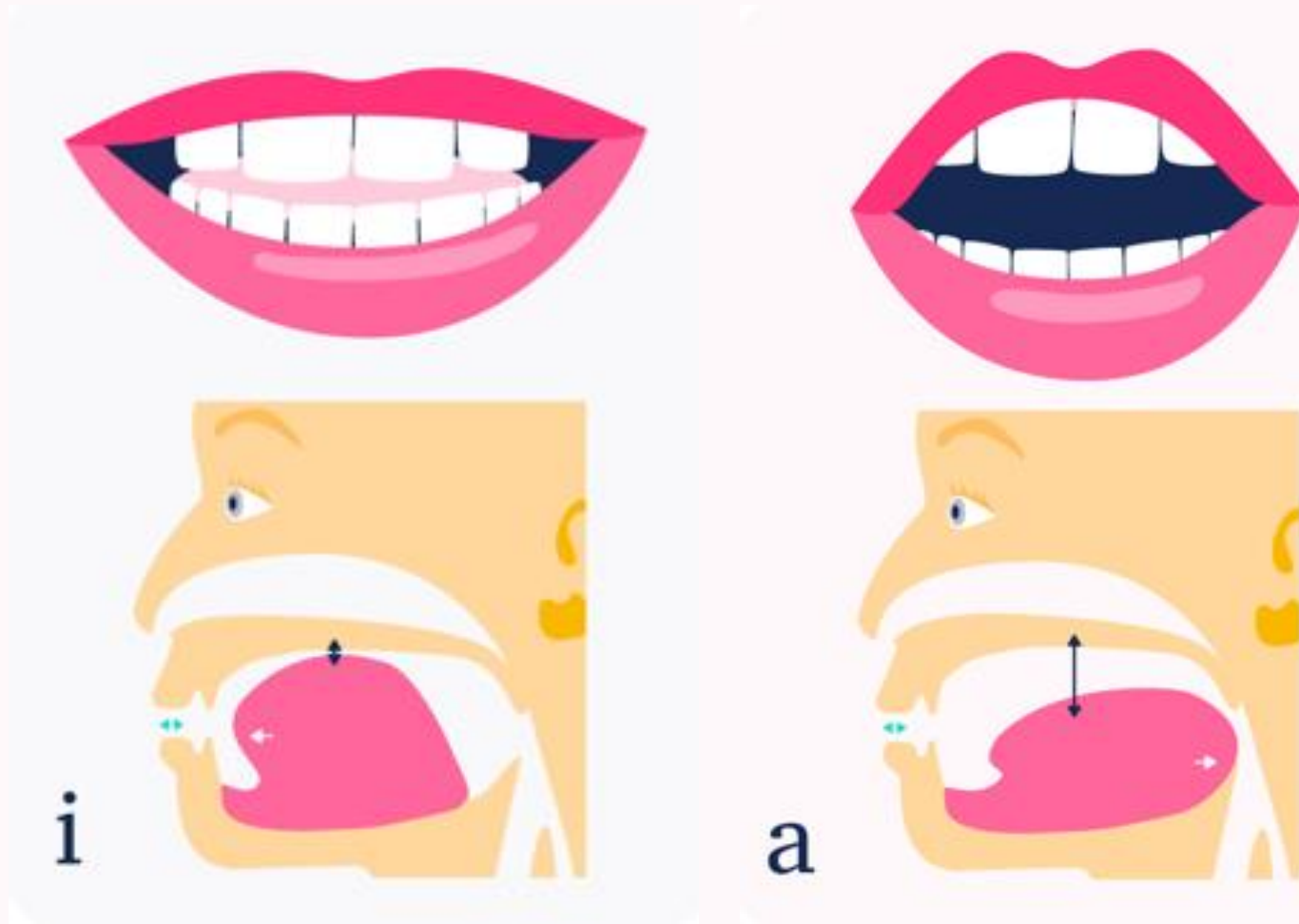
[ɑ] on lavea väljä takavokaali

[u] on pyöreä suppea takavokaali

Pisteen vasemmalla puolella lavea vokaali, oikealla puolella pyöreä vokaali.

Vokaalien havainnollistaminen ääntöväyläkuvien avulla:

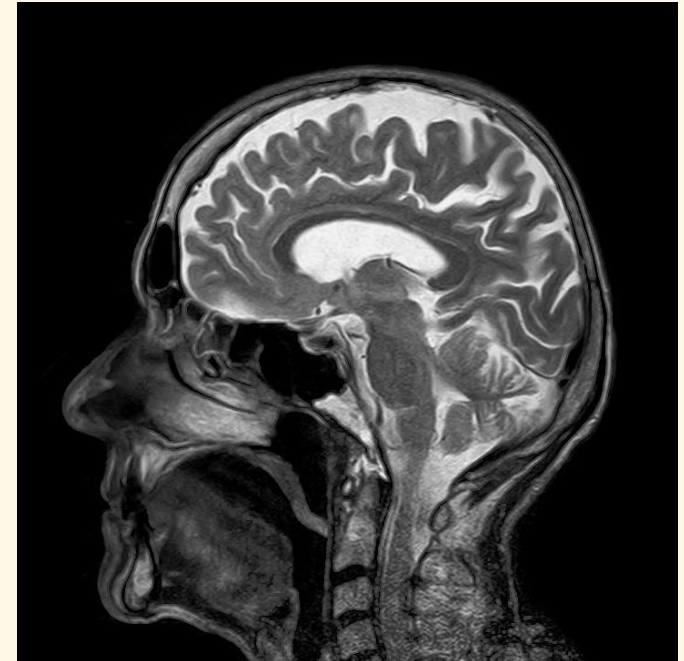

Vokaalien havainnollistaminen MRI-videoiden avulla:

MRI = magneettiresonanssikuvaus, magneettikuvaus

[Seeing Speech -sivustolta](#) löytyy MRI-videoita ja animaatioita äänteiden tuottamisesta

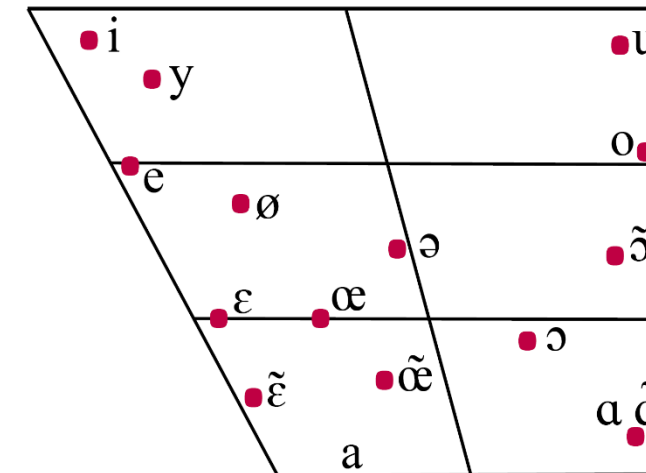
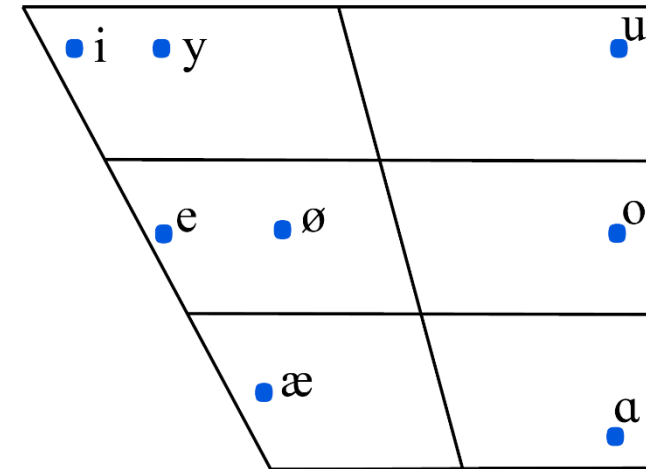
[MRI-video](#), jossa suomenkielistä puhetta (Aalto-yliopisto)

Kuva: maxpixel.net CC0

Kielten vertailu opettajan apuna

Kielten äänteiden vertailu auttaa opettajaa ymmärtämään, miksi joidenkin vieraan kielen äänteiden oppiminen voi olla vaikeaa. Vertailussa **suomi** ja **ranska**. Suomen kielessä on vähemmän vokaaleja kuin ranskassa, joten suomalaisen ranskanopiskelijan täytyy oppia jakamaan tuntemansa vokaaliavaruus useampaan osaan.

Tekijät

Päivi Virkkunen ja Yrjö Lauranto

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

©2022 Päivi Virkkunen ja Yrjö Lauranto
Fonetiikkaa suomenopettajille -oheismateriaali, elokuu 2022,
jonka tekijät ovat Päivi Virkkunen ja Yrjö Lauranto, on
lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -
lisenssillä](#). Materiaali on saatavilla osoitteessa kielibuusti.fi.